

Een leesplezierbeleid op de basisschool

1. Inleiding

Hoe maak je van je school een inspirerende leesomgeving, waarin leesplezier centraal staat? In deze sessie vertellen Elf Albrecht en Peter Jongenelen, beiden laureaten van de verkiezing tot Beste Boekenjuf/meester van CANON Cultuurcel en Groki, hoe zij hun leerlingen aanzetten tot lezen.

Enthousiaste leerkrachten en overtuigde directies zijn de belangrijkste motor om een leesbeleid op te starten op school. Boekenjuffen- en meesters kunnen het leesvuur aan de lont steken. Hoe meer leesplezier schoolbreed en vakoverschrijdend wordt uitgebouwd, hoe meer kans op positieve effecten op de leesmotivatie van leerlingen. Een uitnodigende en prikkelende leesomgeving is de hoeksteen van een duurzaam leesbeleid en leesklimaat op school. En er zijn veel goede redenen om leesplezier op school een plaats te geven. Elke leerling wordt er beter van, want wie graag leest, zal ook meer én beter lezen.

Een leesplezierbeleid op school is belangrijk om op een structurele en inspirerende manier aan leesbevordering te kunnen doen in het onderwijs. Iedereen Leest stelde daarom een lijst op met tien tips voor het uitbouwen van een inspirerende leesomgeving.

2. Tien tips voor een inspirerende leesomgeving op school

1. Investeer als directie in leesvriendelijke en toegankelijke leesplekken, in de school en in de klas. Hoe zichtbaarder en aantrekkelijker, hoe meer kinderen zin in lezen zullen hebben. Betrek leerlingen bij de inrichting, zodat het ook 'hun plek' wordt.
2. Maak met het hele schoolteam voldoende tijd en ruimte vrij voor leesplezier in het dagritme. Durf te kiezen voor vaste, 'ingeroosterde' leesmomenten waarin kinderen vrij kunnen lezen of voorgelezen worden. Begin ermee in de kleuterklas en ga er de hele lagere schooltijd mee door. Leesroutines stimuleren de leesattitude van

- kinderen en bieden rust en structuur.
3. Zorg voor een divers, aantrekkelijk en hedendaags leesaanbod: fictie, kranten, strips, luisterboeken, meertalige boeken, prentenboeken, poëzie- en verhalenbundels, informatieve boeken, tijdschriften en waarom ook geen e-boeken, interactieve prentenboeken en andere leesapps? Verleid leerlingen tot lezen door in te spelen op hun leesvoorkeuren.
 4. Begeleid en vorm leerkrachten in hun rol als leescoach; geef ruimte aan opleiding en nascholing.
 5. Stimuleer leerkrachten om actief en enthousiasmerend te werken rond het aanbod: voorlezen, vrij lezen, tutorlezen, boekdating, samen lezen, ontmoetingen met auteurs, bibliotheekbezoeken, deelnemen aan leesbevorderingscampagnes, Jeugdboekenmaand, Voorleesweek, Poëzieweek, enz. De mogelijkheden om gevarieerd rond lezen te werken zijn oneindig.
 6. Begeleid leerlingen in hun leeservaring: differentieer en ondersteun hen in functie van hun leesmotivatie, interesse en genrevoorkeuren. Laat leerlingen luisteren naar de leesvoorkeuren van leeftijdsgenoten. Dat werkt stimulerend. Ook een lezende leerkracht werkt aanstekelijk.
 7. Maak leerlingen keuzevaardig en leer hen kiezen uit het brede aanbod. Reik instrumenten aan zoals Boekenzoeker.org en help hen het boek te kiezen dat het best bij hen past.
 8. Laat leerlingen zowel individueel als in groep lezen en praat ook over wat ze hebben gelezen en over hoe ze het verhaal hebben beleefd. Maak tijd voor discussie en leesverwerking. Dat hoeft ook niet altijd een boekbespreking te zijn.
 9. Werk samen met de lokale bibliotheek, met de boekhandelaar of met andere organisaties in de buurt van de school. Kijk op Cultuurkuur en zoek een geschikte partner om een leesproject mee uit te werken. Dien je project in bij Dynamo3.
 10. Investeer in ouderbetrokkenheid en maak het leesbeleid op school zichtbaar bij ouders. Ouders of grootouders kunnen komen voorlezen. Stimuleer ook het lezen buiten schooltijd.

3. Het verhaal van boekenjuf en -meester Elf Albrecht en Peter Jongenelen

In een land hier niet zo ver vandaan, aan de voet van de blauwe boekenbergen, leefde eens een jongen die vooral met zijn hoofd in de wolken liep, verslaafd was aan sprookjesboeken en zo ook ergens na zijn studies terecht kwam op een basisschool in Kalmthout. Een school met budgetten voor boeken, voor klasinrichting, voor navormingen, maar waar niet iedereen tot leesplezier te motiveren was. Dat was een behoorlijke uitdaging.

In het land aan de overkant van de blauwe boekenbergen woonde een meisje dat leefde in de verhalen die ze las en met de strijd lust van Pipi Langkous besliste dat boeken

altijd en overal een heel belangrijke rol zouden spelen. Ze kwam, na omzwervingen, in een school terecht waar de kinderen met zogenaamde gedragsproblemen een thuis vinden. Een school met heel gemotiveerde collega's, met een Freinetvisie maar met heel kleine budgetten.

Op een mooie dag kwamen ze elkaar op het hoogste topje van de blauwe boekenberg tegen. Ze hadden allebei een stapel leesvoer bij en een schat aan ideeën. Samen kwamen ze tot de conclusie dat noch budget, noch motivatie struikelblokken mogen zijn op de tocht naar écht leesplezier!

Mooie boeken hoeven niet duur te zijn of rechtstreeks uit de boekhandel te komen. En waarom moet meteen een heel team mee op de kar springen? Toffe projecten kunnen ook gewoon binnen je klas of samen met een collega opgestart worden en zo verder groeien.

Maar wat is dan wel belangrijk?

Een belangrijke regel is dat alles mag. Lezen moet geen opdracht zijn. Lezen is een vorm van vrijheid. Lezen doe je voor je plezier. Maar hoe pak je die dingen binnen de muren van een school aan? Hoe bereik je dat het grootste deel van je leerlingen lezen niet meer ziet als een taak of misschien wel een straf?

Wij vinden onszelf heel erg terug in de visie van Daniel Pennac. In zijn boek *De 10 rechten van de lezer* verdedigt hij de kern van het leesplezier. Dit zijn alvast onze favorieten:

1. Je hebt het recht om niet te lezen. Luisteren, kijken en bladeren mag.
2. Je hebt het recht om te lezen wat je zelf wilt. Niemand hoort te oordelen of neerbuigend te doen over het leesvoer van iemand anders.
3. Je hebt het recht om luidop te lezen, voor te lezen, te citeren en er samen over te praten.
4. Je hebt het recht om zoveel te herlezen als je zelf wilt.
5. Je hebt het recht om pagina's over te slaan.

Tijdens onze sessie op de HSN-conferentie willen we deze vijf rechten inkleuren met verhalen en ervaringen uit onze eigen praktijk en koppelen aan de tien tips voor een inspirerende leesomgeving van Iedereen Leest. We proberen jullie nieuwe, verfrissende en eenvoudige tips mee te geven voor de klas- en schoolpraktijk.

Referenties

Pennac, D. (2012). *Les dix droits du lecteur*. Parijs: Gaillimard Jeunesse.

Canon Cultuurcel (2016). 'Brochure Beste boekenjuf/meester 2016'. Online raadpleegbaar op: www.canoncultuurcel.be.